

нымі паэтамі розных часоў. Генетычна звязаная са славянскай культуры, беларуская паэзія стварае адметную мадэль свету, што праяўляецца ў асаблівасцях і формах вобразнай інтэрпрэтацыі агульнаславянскай лексемы, у адлюстраванні паэзіяй менталітэту і гістарычна-культурнага развіцця беларусаў.

¹ Беларускі народны каляндар / Аўт.-уклад. А. Ю. Лозка. Мн., 1992. С. 18.

² Ш а м я к і н а Т. І. // Роднае слова. 1994. № 7—8. С. 120.

³ Древняя русская литература: Хрестоматия / Сост. Н. И. Прокофьев. М., 1988. С. 95.

⁴ Анталогія беларускай паэзіі: У 3 т. Мн., 1993. Т. 1. С. 32. Далей вершы дакастрычнаскага перыяду падаюцца паводле гэтага выдання.

⁵ Лексікалогія сучаснай беларускай літаратурнай мовы / Пад рэд. А. Я. Баханькова. Мн., 1994. С. 88—89.

А. Г. ЛИТВИНОВСКАЯ

ВУКАВА ТРАДЫЦЫЯ І БЕЛАРУСКАЯ ЛЕКСІЧНАЯ НОРМА

За час існавання беларускай літаратурнай мовы яе лексічная норма зведала даволі значныя змены. Глыбокае разуменне шляхоў развіцця лексічнай нормы немагчыма, калі аналізаваць толькі ўнутраны стан мовы, без шырокага тыпалагічнага кантэксту, на фоне якога гэтая мова развівалася. Для беларускай такім фонам можна лічыць усе славянскія літаратурныя мовы.

М. С. Трубяцкой у сваёй працы «Общеславянский элемент в русской культуре», якая пабачыла свет у 1927 г., падзяляе славянскія літаратурныя мовы на некалькі груп у адпаведнасці са шляхамі іх фарміравання. Першая група — гэта мовы царкоўнаславянскай традыцыі. Да іх Трубяцкой адносіць рускую і балгарскую. Другая група — мовы польска-чэшскай традыцыі. У яе ўваходзяць польская, чэшская, славацкая, верхнялужыцкая, ніжнялужыцкая і ўкраінская літаратурныя мовы. «Сувязь паміж літаратурнымі мовамі першай групы ёсць сувязь па пераемнасці, сувязь жа паміж літаратурнымі мовамі другой групы ёсць сувязь па ўплыву». Сербска-харвацкая і славенская літаратурныя мовы, на думку Трубяцкага, «выпалі з усялякай сувязі з літаратурна-моўнымі традыцыямі»¹. За межамі гэтай класіфікацыі засталіся беларуская і македонская літаратурныя мовы, відаць, таму, што аўтар у той час не лічыў беларускую мову самастойнай і разглядаў яе як «заходнерускія дыялекты», а македонская літаратурная мова тады яшчэ не сфарміравалася.

Як паказваюць назіранні, можна гаварыць аб існаванні трэцяй групы, куды ўваходзяць сербска-харвацкая, беларуская і македонская літаратурныя мовы². Такое аб'яднанне базіруецца на тыпалагічным падабенстве, таму што паміж гэтымі мовамі немагчыма ўстанавіць гістарычную пераемнасць або арэальныя ўплывы. Калі да першай групы моў характэрна пераемнасць, паступовае выцясненне царкоўнаславянскай стыхіі народнай, а для другой групы — калькаванне, дык у трэцяй можна гаварыць аб разрыве з папярэдняй традыцыяй і свядомай ізаляцыі ад суседніх моў з мэтай пазбегнуць асіміляцыі, захаваць сваю індывідуальнасць. Такім чынам, літаратурныя мовы трэцяй групы фактычна ўтварылі новую традыцыю, для якой характэрна апора на народна-дыялектную мову.

Першай мовай у славянскім свеце, якая адмовілася ад папярэдняй традыцыі і пайшла па шляху развіцця на народнай аснове, была сербская літаратурная мова, рэфармаваная Вукам Караджычам.

Рэформа Вука Караджыча закранула розныя моўныя ўзроўні: графіку, правапіс, марфалогію. Нас цікавіць перш за ўсё яго пазіцыя ў галіне лексікі. Асноўныя прынцыпы ўзбагачэння лексічнага саставу сербскай мовы былі сфармуляваны ім у «Предговору 1-ом издању Српског Рјечника» (1818 г.) і ў «Предговору преводу Новогa Завјета» (1847 г.). Вывучэнню рэфарматарскай дзейнасці Караджыча прысвечана шмат навуковых прац. Рэзюмуючы іх, можна выдзеліць у Вука наступныя прынцыпы нармалізацыі лексікі сербскай літаратурнай мовы:

1. Адносіны да народнай мовы. Вук лічыў, што ў літаратурнай мове неабходна выкарыстоўваць толькі тыя словы, якія ёсць у народных

гаворках. Калі ў пачатку сваёй дзейнасці ён меркаваў, што кожны серб павінен гаварыць на сваёй роднай гаворцы, дык пазней ён прыйшоў да вываду, што ў аснове літаратурнай мовы павінна ўсё ж ляжаць адна гаворка. Таму новая літаратурная сербская мова была заснавана на гаворках Паўднёвай Герцагіны (найбольш эканамічна развітай правінцыі Сербіі), акрамя гэтага ў яе было ўключана шмат элементаў і з іншых гаворак.

2. Адносіны да запазычанняў. На першым этапе сваёй рэфарматарскай дзейнасці Вук выступаў як празмерны пурыст. Яго мэта — не дапусціць у новую літаратурную мову іншародныя элементы, у першую чаргу, царкоўнаславянскія. Гэта пазіцыя вучонага-рэфарматара была цалкам апраўдана ў той перыяд, калі яшчэ толькі фарміраваліся асноўныя прынцыпы ўзбагачэння лексічнага саставу мовы. У далейшым адносіны Караджыча да запазычанняў некалькі змякчыліся. У «Предговору преводу Нового Завјета», калі ўжо не адчувалася сур'ёзнай пагрозы існаванню новай літаратурнай мовы, Вук гаворыць аб магчымасці запазычанняў, у першую чаргу на той прычыне, што часам цяжка было знайсці ў народнай мове дакладныя лексічныя адпаведнікі царкоўнаславянскім словам, якія азначалі абстрактныя паняцці, або ўвогуле сама рэалія не была вядомая народу. Асцярожней за ўсё ён ставіўся да царкоўнаславянства, таму што яны вялі да рэстаўрацыі царкоўнаславянскай або славяна-сербскай мовы. Зазначыўшы, што няма мовы, у якой не было б чужых слоў, ён бачыў у царкоўнаславянскай крыніцу ўзбагачэння сербскай літаратурнай мовы, але крыніцу часовую, вымушаную, таму што мова павінна ўзбагачацца, на думку Вука, не за кошт іншых моў, а за кошт унутраных рэзерваў.

Некаторыя царкоўнаславянскія Караджыч часткова змяніў, прыдаў ім форму ў адпаведнасці з законамі сербскай мовы (так званае «асербліванне» слоў). Сярод запазычанняў Вук пакінуў даволі многа турэцкіх слоў, таму што яны вельмі трывала ўвайшлі ў народную мову. Вук захаваў таксама шэраг стараяўрэйскай і лацінскай слоў, якія выкарыстоўваліся для называння рэалій, адсутных у сербаў.

3. Адносіны да неалагізмаў. Пры перакладзе Новага Запавету на сербскую мову Вук быў вымушаны, з-за адсутнасці неабходных слоў у народных гаворках, ствараць новыя словы. Калі раней ён пазбягаў усялякіх наватвораў, дык зараз, як сведчаць П. Дзмітрыеў і Г. Сафронаў, «калі ім канчаткова былі распрацаваны асноўныя прынцыпы пабудовы літаратурнай мовы, акрэслены яе структурныя асаблівасці, тады ён на практыцы паказвае, як гэта патрэбна рабіць, каб не парушыць народны характар літаратурнай мовы»³. Новыя словы ствараліся з матэрыялу і ў адпаведнасці з прадуктыўнымі мадэлямі народнай мовы.

З гэтага пункту гледжання прасочым, як рэалізоўваліся падобныя прынцыпы ў беларускай літаратурнай мове. На наш погляд, найбольш аб'ектыўна гэта можна зрабіць на матэрыяле руска-беларускіх слоўнікаў, паколькі яны ў перакладной частцы даюць найбольш поўнае ў рамках беларускай лексікаграфіі ўяўленне пра лексічную норму і яе змены на працягу ўсёй гісторыі новай беларускай літаратурнай мовы. Сюды адносяцца «Маскоўска-беларускі слоўнік» братоў М. і Г. Гарэцкіх (Вільня, 1918, далей — ГГ); «Падручны расійска-крыўскі (беларускі) слоўнік» В. Ластоўскага (Коўна, 1924, далей — Ласт.); «Практычны расійска-беларускі слоўнік» М. Байкова і М. Гарэцкага (Менск, 1926, далей — БГ); «Расійска-беларускі слоўнік» С. Некрашэвіча і М. Байкова (Менск, 1928, далей — НБ); «Руска-беларускі слоўнік» пад рэдакцыяй А. Александровіча (Мінск, 1937, далей — РБС-37); «Русско-белорусский словарь» пад рэдакцыяй Я. Коласа, К. Крапівы і П. Глебкі (Масква, 1953, далей — РБС-53); «Русско-белорусский словарь» пад рэдакцыяй К. Крапівы, II выданне (Мінск, 1982, далей — РБС-82). Пры гэтым, каб, па магчымасці, нейтралізаваць уплыў на канчатковыя вынікі рознага аб'ёму слоўнікаў, у разлік прымаліся толькі тыя лексемы, пераклад якіх даваўся ў самым малым па аб'ёму слоўніку (у нашым выпадку — ГГ). Гэта таксама дазволіла выкарыстаць колькасны крытэрыў змен лексічнай нормы на працягу ХХ ст.

У выніку нашага даследавання праблемы мы прыйшлі да вываду, што ў аснову новай беларускай літаратурнай мовы былі пакладзены пера-

важна гаворкі паўночнага Захаду Беларусі. Узбагачэнне лексічнага саставу адбывалася і за кошт слоў з іншых гаворак, але прыярытэт усё ж аддаваўся не вузкім правінцыялізмам, а словам, вядомым большай частцы насельніцтва рэспублікі.

Пад народнай лексікай мы ў дадзеным выпадку разумеем агульнаславянскую, усходнеславянскую, уласнабеларускую лексіку і даўнія запазычанні з польскай, літоўскай, рускай, а праз рускую — з царкоўнаславянскай, татарскай і іншых моў, з украінскай, з мовы ідыш, якія трапілі ў беларускія гаворкі да канца XIX ст., свабодна там функцыянуюць і ўспрымаюцца носьбітамі беларускай мовы як родныя (пры вызначэнні іх характару мы карысталіся дадзенымі «Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы» і іншых этымалагічных слоўнікаў).

Аналіз матэрыялаў руска-беларускіх слоўнікаў паказвае, што агульнаславянская і ўсходнеславянская лексіка прадстаўлены ў іх амаль у аднолькавым аб'ёме. А вось ужо ў галіне ўласнабеларускай лексікі за перыяд існавання беларускай літаратурнай мовы адбыліся значныя змяненні. Самая вялікая колькасць уласнабеларускіх слоў уваходзіць у НБ, за ім адпаведна ідзе ГГ, БГ і Ласт. Менш за ўсё слоў уласнабеларускага паходжання сустракаецца ў РБС-37. Нязначна ўзрастае іх колькасць у РБС-53 і РБС-82. Прывядзем некалькі ілюстрацый: *аплодисменты* — *воплескі* (ГГ, БГ, НБ, РБС-53, РБС-82); *отруби* — *пасеі* (ГГ), *высеўкі* (ГГ, БГ, НБ), *абсеўкі* (ГГ, БГ).

Найбольшая колькасць даўніх запазычанняў з польскай мовы, або з лацінскай ці нямецкай праз польскую ўтрымліваецца ў слоўніках НБ і ГГ, некалькі менш — у БГ і Ласт. (слоўніку, вядомым сваёй празмернай пурыстычнай арыентацыяй). У РБС-37, РБС-53 і РБС-82 іх колькасць адносна невялікая. Прыкладна такая ж сітуацыя назіраецца і з выкарыстаннем слоўнікамі даўніх запазычанняў з літоўскай, украінскай і мовы ідыш, напрыклад: *баул* — *куфар* (ГГ, БГ, НБ, Ласт.) < пол. *kufer* < лац.; *скрынка* (НБ), *скрыначка* (ГГ), *скрыня* (Ласт.) < пол. *skrzynka* < лац.; *пушка* (ГГ), *пушанка* (ГГ, БГ) < пол. *puszka*; *площадь* — *майдан* (Ласт.) < укр. *майдан* < араб.; *взятка* — *рабохум* (Ласт.) < ідыш.

А вось ужо з выкарыстаннем слоў, якія прыйшлі ў даўнія часы ў беларускую мову з рускай або з царкоўнаславянскай, татарскай ці іншых моў, назіраецца іншая сітуацыя. Самая вялікая колькасць даўніх запазычанняў з рускай мовы сустракаецца ў РБС-37, РБС-53, РБС-82, а таксама ў ГГ, НБ, значна менш іх у Ласт. і БГ.

На канферэнцыі, прысвечанай рэформе беларускага правапісу, С. М. Некрашэвіч сцвярджаў: «Беларуская народная мова, як і ўсякая іншая народная мова, аказалася багатай словамі-вобразамі, што ўваходзяць у зварот селяніна, і беднай словамі абстрактнага значэння... сваіх слоў не хапала. Прыходзілася або рабіць запазычаныя з іншых моваў, або тварыць ізолёгізмы. Камісія ў сваёй працы застанавілася на прынцыпе менш уводзіць чужаземных слоў, замяняючы іх сваімі словамі, хоць, можа, і ня зусім дапасаванымі да таго ці іншага абстрактнага значэння». У дадзеным выпадку гаворка ідзе пра новыя запазычаныя, якія прыйшлі ў XX ст. у беларускую літаратурную мову не з народных гаворак, а проста з суседніх моў або праз іх пасрэдніцтва. У першую чаргу, гэта русізмы і паланізмы (акрамя «Этымалагічнага слоўніка беларускай мовы» для вызначэння запазычанняў выкарыстоўваліся спецыяльныя даследаванні і слоўнікі іншамоўных слоў). Пад русізмамі мы разумеем словы ўласнарускага паходжання, а таксама рускія словы царкоўнаславянскага, цюркскага паходжання і інтэрнацыяналізмы, якія прыйшлі ў беларускую мову праз рускую. Максимальная колькасць русізмаў утрымліваецца ў РБС-37. Некалькі менш — у РБС-53 і РБС-82. Амаль у пяць разоў меней русізмаў сустракаецца ў ГГ, БГ і НБ. І зусім мала ў межах адпаведнай выбаркі новых запазычанняў з рускай мовы ў Ласт. Прывядзем некалькі прыкладаў выкарыстання русізмаў названымі слоўнікамі: *бусы* — *бусы* (РБС-37) < рус.; *насекомое* — *насякомае* (РБС-37, РБС-53, РБС-82) < рус. < ц.-сл.; *сундук* — *сундук* (РБС-37) < рус. < тат.

Да паланізмаў, або новых запазычанняў з польскай мовы, адносім, па-першае, словы ўласнапольскага паходжання, па-другое, інтэрнацыяналізмы і, па-трэцяе, словы нямецкага і іншага паходжання, якія

прыішлі ў беларускую мову праз польскую. Самая вялікая колькасць паланізмаў утрымліваецца ў ГГ. У два разы радзей словы польскага паходжання сустракаюцца ў слоўніках Ласт., БГ, НБ. Зусім няма новых запазычанняў з польскай мовы ў РБС-37 і даволі нязначная колькасць іх утрымліваецца ў РБС-53 і РБС-82, напрыклад: *зданіе* — *гмах* (БГ, НБ, РБС-53, РБС-82) < пол. *gmach* < ням.; *сметы* — *лічыдла* (ГГ) < пол. *liczydło*.

Як ужо адзначалася вышэй, адным з найбольш эфектыўных шляхоў папаўнення лексічнага запasu маладой беларускай літаратурнай мовы лічыўся шлях стварэння неалагізмаў з матэрыялу і па прадуктыўных мадэлях роднай мовы. Найбольш актыўна да неалагізмаў звяртаўся Ластоўскі ў выпадку, калі ў беларускіх гаворках не знаходзілася патрэбнага слова. Некалькі радзей сустракаем новаўтварэнні ў НБ, ГГ і БГ. Зусім невялікую колькасць неалагізмаў утрымліваюць РБС-37, РБС-53 і РБС-82. Тыповыя прыклады неалагізмаў: *винокуренный завод* — *гарэльнія* (Ласт.); *громоотвод* — *пярунік* (ГГ, БГ, НБ); *согласный* — *зычны* (ГГ, НБ, РБС-37, РБС-53, РБС-82).

Адным з распаўсюджаных сродкаў узбагачэння слоўнікавага саставу мовы з'яўляецца калькаванне. Калькі можна разглядаць як нешта сярэдняе паміж запазычаннямі (таму што пры калькаванні запазычваецца ўнутраная форма, ці ідэя слова) і неалагізмамі (таму што фармальна абалонка слова ствараецца з матэрыялаў роднай мовы). Роля калек на розных этапах нармалізацыі лексічнага саставу беларускай літаратурнай мовы значна не мянялася.

Але ў сярэдзіне 30-х гг. XX ст. у адносінах да разглядаемых груп лексікі ў беларускай літаратурнай мове адбыліся значныя змены. Па-першае, што да ролі народнай лексікі ў беларускай літаратурнай мове, дык выдавочна, што яна вельмі змянілася. Да сярэдзіны 30-х гг. слоўнікі максімальна выкарыстоўваюць дыялектную лексіку. Асабліва вялікае месца народныя словы займаюць у НБ, слоўніку, які імкнуўся найбольш шырока адлюстраваць лексічнае багацце «жывой беларускай мовы». Але ўжо ў РБС-37 мы не знойдзем большай часткі самабытных беларускіх слоў, а лакальныя дыялектызмы тут зусім не сустракаюцца. Калі НБ дае звычайна тры-чатыры, а то і дзесяць беларускіх адпаведнікаў да рускага слова, дык РБС-37 абыходзіцца адным, максімум двума, імкнучыся да пошуку абсалютных адпаведнікаў, што ў большай частцы выпадкаў немагчыма. У выніку такога падыходу да адбору лексікі беларуская літаратурная мова страціла большасць арыгінальных слоў. Некалькі змяняецца сітуацыя да лепшага ў РБС-53 і РБС-82. Гэтыя слоўнікі вяртаюць частку найбольш пашыраных на Беларусі дыялектызмаў, але, у параўнанні з першымі слоўнікамі, гэта частка не вельмі значная.

Што да новых запазычанняў у беларускую літаратурную мову, дык тут, як мы ўжо бачылі, дзейнасць нармалізатараў развівалася ў двух асноўных напрамках: выкарыстанне паланізмаў і русізмаў. Прычым слоўнікі БГ, НБ, асабліва Ласт., ставяцца асцярожна да запазычанняў увогуле. Калі яны часамі і выкарыстоўваюць запазычанні, дык гэта звычайна словы з польскай мовы. Новых запазычанняў з рускай мовы ў гэтых слоўніках адзінкі. Па-іншаму выглядае сітуацыя ў РБС-37. Калі слоўніковыя састаў беларускай літаратурнай мовы да гэтага часу ўзбагачаўся ў асноўным за кошт унутраных рэзерваў, дык цяпер асноўнай крыніцай папаўнення лексічнага запasu сталі запазычанні з рускай мовы. Новых паланізмаў у РБС-37 адзінкі. Некалькі змяняецца сітуацыя ў РБС-53 і РБС-82, дзе ўжо адсутнічае цэлы шэраг русізмаў, якія прадстаўлены ў РБС-37, але ўсё ж колькасць запазычанняў з рускай застаецца вельмі вялікай.

Трэба сказаць таксама і пра месца неалагізмаў на розных этапах развіцця беларускай літаратурнай мовы. У слоўніках ГГ, БГ, НБ і, асабліва, Ласт. яны займаюць даволі значнае месца, таму што з'яўляюцца, на думку нармалізатараў, больш пажаданымі, чым запазычанні. А ўжо ў РБС-53, РБС-82 і, асабліва, РБС-37 іх месца значна больш сціплае, вялікай патрэбы ў іх складальнікі не адчуваюць, таму што, відаць, прасцей чэрпаць з «жыццядайнай» крыніцы суседняй рускай мовы.

Такім чынам, прынцыпы, пакладзеныя ў аснову фарміравання лексічнай сістэмы беларускай літаратурнай мовы ў першыя дзесяцігоддзі яе развіцця, амаль цалкам адпавядаюць Вукавым прынцыпам нармалізацыі лексікі сербскай мовы: гэта адсутнасць жорсткай нормы, узбагачэнне мовы у першую чаргу за кошт народнай лексікі і неалагізмаў. Беларускія нармалізатары, за выключэннем Ластоўскага, прытрымліваліся не такіх крайніх пурыстычных поглядаў, як Караджыч, і дапускалі праікненне запазычанняў у беларускую мову (але гэта датычыцца толькі паланізмаў).

Адступленні ад прынцыпаў, пакладзеных у аснову фарміравання лексічнай сістэмы беларускай літаратурнай мовы, мы можам назіраць у РБС-37. Лексічная норма становіцца жорсткай, таму што ў якасці ўзору прымаецца руская літаратурная мова. Асноўнай крыніцай узбагачэння беларускага слоўніка ў гэты час з'яўляліся запазычэнні з рускай мовы. Неалагізмы і дыялектная беларуская лексіка прадстаўлены вельмі вузка, бо лічылася, што большасць з іх знаходзіцца па-за межамі лексічнай нормы. У некалькі больш мяккай форме праруская арыентацыя праяўляецца ў слоўніках РБС-53 і РБС-82, але ўсё ж менавіта яна застаецца дамінуючай.

Такім чынам, можна сказаць, што беларуская літаратурная мова ў галіне лексікі на пачатку свайго развіцця выяўляла тыпалагічнае падабенства да сербскай (сербхарвацкай) і адносілася па прынятай намі класіфікацыі да моў трэцяй групы (мовы, якія парвалі з папярэднімі традыцыямі і пачалі развівацца цалкам на народнай аснове). Але ў сярэдзіне 30-х гг. назіраецца адыход ад першапачатковых прынцыпаў і збліжэнне з мовамі першай групы (мовы царкоўнаславянскай традыцыі), а менавіта, з рускай.

¹ Трубецкой Н. С. // ВЯ. 1990. № 3. С. 199.

² Гл.: Цыхун Г. А. // Весн. Беларус. ун-та. Сер. 4. 1988. № 2. С. 27.

³ Дмитриев П. А., Сафронов Г. И. Вук С. Караджич и его реформа сербохорватско/хорватосербского литературного языка. Л., 1984.

⁴ Некрашэвіч С. М. // Працы акадэмічнае канферэнцыі па рэформе беларускага правапісу і азбукі. Менск, 1927. С. 50.

⁵ Там жа. С. 53—54.

В. Л. ЛЕАНОВІЧ

ПРЭФІКСАЛЬНЫЯ ДЭРЫВАТЫ З *супер-*, *ультра-*, *экстра-* ЯК ЭЛЕМЕНТЫ ЛЕКСІЧНАЙ І СЛОВАЎТВАРАЛЬНАЙ СІСТЭМ СУЧАСНАЙ РУСКАЙ МОВЫ

Вытворныя словы існуюць у мове як цэласныя абазначэнні якіх-небудзь з'яў, рэалій, маюць індывідуальныя лексічныя значэнні, якія матывуюцца дваяка: структурай саміх вытворных слоў і адпаведнымі ўтваральнымі (аднакарэннымі) словамі.

А. С. Кубракова зазначаную ўласцівасць — двойную рэферэнцыю сэнсавай структуры вытворных адзінак (рэферэнцыю да свету рэчаіснасці і рэферэнцыю да свету слоў) ¹ — лічыць галоўнай адметнай рысай, якая абумоўлівае магчымасць іх аналізу як элементаў лексічнай і словаўтваральнай моўных падсістэм і, у прыватнасці, дае магчымасць правядзення іх розных класіфікацый, у тым ліку семантычнай, стылістычнай, словаўтваральнай.

У межах названых падсістэм сучаснай рускай мовы знаходзяцца вытворныя (сінхронна матываваныя) словы ² з прэфіксамі *супер-*, *ультра-*, *экстра-* ³. Для лексем гэтага тыпу характэрны, з аднаго боку, пэўная семантычная (вынік сінаніміі іх значэнняў), стылістычная (сфера ўжывання — тэрміналогія, агульнанародная лексіка), словаўтваральная (аднатыпнасць пабудовы) агульнасць; з другога боку, пэўныя фармальныя, семантычныя і функцыянальныя адрозненні.

Лексемы з названымі прэпазітыўнымі марфемамі ўваходзяць у розныя класы слоў, якія вылучаюцца ў адпаведнасці з семантычнымі кампанентамі іх значэнняў: часціны мовы, лексіка-грамматычныя разрады, лексіка-семантычныя групы. Дэрываты з элементамі *супер-*, *ультра-*,